

İlköğretim Öğrencilerinin Demokratik Ülke Algısı¹

Zafer KUŞ*

Turhan ÇETİN**

Özet

Bu çalışma, Türkiye genelinde, ilköğretim öğrencilerinin demokratik ülke algısını ve demokrasi ile ülkenin hangi özelliğini bağdaştırdıklarını tespit etmeyi amaçlanmıştır. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden biri olan olgubilim (fenomenoloji) deseni kullanılmıştır. Çalışma örneklemini, Türkiye genelindeki 26 ilden seçilen ilköğretim 6., 7. ve 8. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Elde edilen veriler betimleyici analizine tabii tutulmuş ve şu sonuçlara ulaşılmıştır: Öğrencilerin yarısı dünyada en demokratik ülke olarak Türkiye'yi görmektedirler. Bunun nedeni olarak Türkiye'de seçim olmasını, seçme seçilme hakkının olmasını ve herkesin eşit haklara sahip olmasını göstermişlerdir. Öğrencilerin önemli bir bölümü Avrupa ülkelerini, Amerika Birleşik Devletlerini, Japonya'yı ve Çin'i demokratik ülke olarak algılamaktadırlar. Bu ülkeleri demokratik ülke olarak algılayan öğrencilerin temel gerekçelerinin başında bu ülkeleri gelişmiş olarak görmeleri gelmektedir.

Anahtar Kelimeler: Demokrasi, Demokratik Ülke Algısı, İlköğretim Öğrencisi

Abstract

In this research, middle school students' perceptions about democratic country and how they linked democracy to any properties of the country were investigated. This study used phenomological design. The research sample consisted of middle school students from 26 cities of Turkey. The data obtained from the students were analyzed by using descriptive analysis method. The results showed that half of the students believe that Turkey is the most democratic country in the world. The reasons of this finding are that the students stated that there is election in Turkey, anybody can be selected to represent people in parliament, and people living in Turkey have equal rights. Most of the students do not perceive European countries, U.S.A., and Japanese as democratic country as Turkey. Also some of the students stated that these countries are democratic since they are developed countries.

Key words: Democracy, Perception of democratic country, Primary school students

¹ Bu çalışma "İlköğretim Öğrencilerinin Demokrasi Algılarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi" isimli doktora tezinden üretilmiştir.

*Ahi Evran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Anabilim Dalı

** Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Anabilim Dalı

Giriş

Demokrasi, Yunancada halk anlamına gelen “Demos” ile güç, kudret, iktidar ve yönetim anlamına gelen “Kratos” kelimelerinin birleşmesiyle meydana gelmiştir. Kelime anlamı olarak “halkın iktidarı”, “halk yönetimi” anlamına gelmektedir. Demokrasi bireyleri ve toplumu birer özne olarak tanıyan, yani onları koruyup kendi yaşamlarını yaşama, yaşam deneyimlerine bir bütünlük ve bir anlam kazandırma isteklerini destekleyen bir yönetim biçimidir (Touraine, 2004: 270). Descartes, akıllı, her bir bireyin topluma bir fayda sağlayabilmesine olanak tanıyan genel bir nitelik olduğunu temele alarak demokrasiyi insanın bir parçası olarak görür. Rousseau ise egemenlik, milletin kendisindedir, diyerek egemenliği bütün topluma verir. Atatürk’e göre demokrasi, halk için, yönetimi halkın eline vermektir. Lincoln, demokrasiyi halkın, halk tarafından ve halk için yönetimi, şeklinde tanımlamıştır. Bernstein, demokrasi, bir uzlaşma okuludur. Demokrasi, sınıf egemenliğinin yokluğudur, yani, hiçbir sınıfın siyasal ayrıcalığa tek başına sahip olmadığı bir toplumsal durumdur, ifadesiyle demokrasinin sosyalizmin ayrılmaz bir parçası olduğunu belirtmiştir (Akt Kışlalı, 2003). Aron (2011: 310) ise demokrasiyi, bütün hakları ve güçleri halkın kullandığı yönetim sistemi olan ve her yurttaşın oy verme yoluyla halkın çıkarlarına hizmet edecek bir hükümet kurma hakkına sahip olduğu, herkesin medeni, siyasi ve ekonomik hürriyetinin güvenlik altında bulunduğu bir rejim olarak tanımlar.

Bugün evrensel bir anlam kazanmış olan demokrasinin ilk olarak ne zaman ve hangi ülkede ortaya çıktığına karar vermek oldukça zordur. Ancak, belli bir siyasal düzeni ifade eden sözcük olarak demokrasinin ilk kez antik (eski) Yunan’da ortaya çıkıp uygulandığı konusunda yaygın bir kanı bulunmaktadır. Antik Yunan’da uygulanan bu demokrasi tüm halkın yönetime katıldığı bir sistem değildir. Çünkü halkın önemli bir bölümünü oluşturan kölelerin, yine büyük bir kalabalık oluşturan yabancıların ve kadınların yönetime katılma hakları yoktu (Duman vd, 2011: 89). O dönemlerden günümüze kadar geçen süreçte insanlar eşit bir şekilde yönetime katılabilmek için büyük mücadeleler verilmişlerdir. Eski çağda Roma’da, Atina demokrasisi örneği gibi olmasa bile demokrasi uygulanmaya çalışılmış, Orta Çağda ise siyasal bir sistem olarak demokrasi gündemden çıkmıştır. Dönemin feodal toplumsal yapısı ve kilisenin insanlar üzerindeki baskısı, demokrasi uygulanmasına imkan vermemiştir (Duman vd, 2011: 89). İngiltere’de kralın yetkilerini

sınırlayan Magna Carta Libertatum'un (Büyük Sözleşme) günümüzdeki anayasal düzeye ulaşana kadar yaşanan tarihi sürecin en önemli basamaklarından birisi olarak kabul edilmiştir. 17. yüzyıldan itibaren “doğal hukuk kuramı” ile insan ve onun özgürlüğünü ve mutluluğunu her şeyin üstünde tutan ferdiyetçi liberal görüşler demokrasinin gelişmesinde hayli etkili olmuştur. 18. yüzyılda demokrasi, Amerikan Bağımsızlık Bildirgesi ve Fransız İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirisi ile hızlıca yükselen bir değer haline gelmiştir. Bu gelişmeler ile Avrupa’da birçok devlet adım adım demokrasiye geçse de 20. yüzyılın başlarında tekrar diktatörler iktidara gelmiştir. Ardından I. ve II. Dünya Savaşları yaşanmış, binlerce insan hayatını kaybetmiştir. Yaşanan bu acılardan sonra, birçok millet demokrasiyi tesis etmek için yeniden büyük bir mücadeleye girişmiştir.

Türk demokrasi tarihinde demokratikleşme hareketleri Osmanlı döneminde 1808 Sened-i İttifak ile başlamış olup, 1839’da Tanzimat Fermanı, 1876’da Kanuni Esası’nın kabul edilmesi ve I Meşrutiyetin ilanı, 1908’de II. Meşrutiyetin ilanı ile devam etmiştir. Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluş aşamasında 23 Nisan 1920 Büyük Millet Meclisi’nin açılışı ve 1921 Anayasası demokrasiye geçişin ilk önemli adımlarını oluşturmuştur. Bunu 1923’de Cumhuriyetin ilanı takip etmiştir. Cumhuriyetin ilan edilmesi ile de bu mücadele bitmemiş, 1924 Anayasası, 1926 Medeni Kanun kabul edilmiştir. Çeşitli denemelerden sonra çok partili hayata geçilmiştir. Daha sonra 1961 Anayasası ve 1982 Anayasası kabul edilmiştir. Bu demokratik gelişmelerin yanında demokrasimiz birkaç kez kesintiye uğramış ancak demokrasi mücadelesi günümüze kadar devam etmiştir.

Sadece Türkiye açısından değil birçok ülke açısından da demokrasi mücadelesi hâlâ bitmemiştir. Çünkü sadece anayasada veya ülkenin isminde demokrasi olması yeterli değildir. Demokratik bir ülkedeki bütün kurumlar, yapısı ve işleyişi ile birlikte demokratik bir nitelikte olmalıdır. Bu ise ülkenin demokratik yapısının olgunluğuna bağlıdır. Demokrasinin yaşaması için toplumda demokrasi kültürünün var olması, başka bir deyişle bireylerin demokrasiyi yaşam biçimi hâline getirmiş olmaları gereklidir. Demokratik düzenin devam etmesi ve demokrasinin en iyi biçimde uygulanması için öncelikle demokrasi kavramının ayrıntılı olarak öğretilmesi gerekir. Çünkü demokrasi, hiçbir çaba gösterilmeden kendiliğinden öğrenilebilen, kendi kendini geliştiren bir mekanizma değildir. O yüzden çocuk ve gençlere

davranışa dönüştürülebilir bir demokrasi eğitimi verilmesi gerekir. Yoksa bireyler açık ve net olarak anlamadıkları demokrasiyi yaşatma ve geliştirme girişiminde bulunmayacaklardır (Yanıklar ve Elyıldırım, 2004: 28).

Bireyin ileriki hayatında demokratik ve çağdaş olmayan tutumlar geliştirmesine engel olmak için demokrasi bilincinin çocukluk yıllarından itibaren içselleştirilmesi sağlanmalıdır. Bu noktada aileye önemli bir görev düşmektedir. Bireylerin aileden sonra demokratik değerleri kazanabilecekleri veya geliştirebilecekleri kurumlardan birisi de okuldur. Çocukların daha beş yaşında okul öncesi eğitim ile tanıştığı ve bundan sonra farklı kademelerde eğitimin uzun yıllar devam ettiği düşünüldüğünde, okullar gerçek demokrasiyi öğretmek için büyük bir fırsattır.

Toplumda iyi bir demokrasinin var olabilmesi için kuşkusuz yasal düzenlemeler gereklidir. Bugün dünyanın birçok ülkesinde kâğıt üzerinde veya meclislerde birçok yasal düzenlemelere gidilmektedir. Fakat demokratik bir toplum olabilmek için sadece yasal düzenlemeler yeterli değildir. Bir toplum demokratik, çağdaş bir anayasa oluşturabilir; bunu yürürlüğe koyabilir; fakat uygulamada iyi bir demokrasinin gereklerini yerine getirememiş olabilir. Çünkü demokrasi, demokratik değerlere sahip, demokratik yollarla düşünen, demokratik davranış biçimlerini benimsemiş insanlar da istemektedir. Çünkü bir ülkenin insanların tutumlarının demokratiklik düzeyi ile ülkedeki demokrasinin uygulanma düzeyi arasında sıkı bir ilişki vardır. Nasıl ki gelişmiş bir ekonomiyle nitelikli ve eğitilmiş bir işgücü arasında doğrudan bir ilişki varsa demokratik bir yaşamın inşa edilmesi ve sürdürülebilmesiyle o toplumdaki bireylerin gerekli demokratik nitelik ve anlayışa sahip olmaları arasında da bir paralellik vardır (Yanıklar ve Elyıldırım, 2004: 6).

Hemen hemen bütün dünyada, eğitim ve demokrasi arasındaki ilişkiyi ortaya koyan çok sayıda çalışma yer almaktadır (Evans ve Rose 2006; Harber ve Serf 2006; McCowan 2006; Neuberger 2007). Gerçekten birçok eğitimci ve politikacı okulları ve diğer eğitim kurumlarını, gelecek nesilleri demokrasiye hazırlamada çok önemli rol oynayan yerler olarak görürler. Bu görüşü birçok kaynakta görebiliriz. (Westheimer ve Kahne; 2000, Parker, 1995). Son 30 yılda uluslararası düzeyde yapılan deneysel çalışmaların birçoğu da eğitimin demokrasinin gelişiminde diğer birçok faktörden daha etkili

olduğunu göstermiştir (Verba, Nie ve Kim, 1978; Barnes ve Kaase, 1979; Wolfinger ve Rosenstone, 1980; Dalton, 1988; Kamens, 1988; Delli Caprini Keeter, 1996).

Birlikte yaşama kurallarının en yoğun olarak yaşandığı yer olan okul; demokrasi, hak ve özgürlük, saygı ve hoşgörü gibi değerlerin sınanması ve yerleştirilmesi için eşi bulunmaz bir ortamdır. Okullarda verilen demokrasi eğitimiyle, öğrenciye yaşamın her alanında yaptığı seçimlerde akılcı tercihler yapma, hukuk kurallarının yaşamdaki önemini kavrama, hoşgörü gösterme, kitle iletişim araçları tarafından verilen bilgileri sorgulama, sosyal ve politik yaşamda etkin, katılımcı birey olma yetileri kazandırılmalıdır (Metin, 2006: 1). Toplumsal uzlaşma, karşılıklı sevgi ve saygı için özellikle ilköğretimde “insan hakları eğitiminin” yoğun bir biçimde öğrencilere verilmesi önem taşımaktadır (Üste, 2007: 296). Bu dönemde, öğrencilerin demokratik değerler hakkında ne düşündükleri, demokrasiyi nasıl algıladıkları, demokrasinin nitelikleri konusunda ne bilip bilmedikleri tespit edilip eksik görülen noktalar üzerine yoğunlaşılabilir. Çünkü öğrencilerin demokrasiyi nasıl algıladıkları çok önemli bir konudur. Çocuğun küçük yaşlardan itibaren davranışlarının etkin ve sağlıklı bir şekilde yönlendirilebilmesi mümkün olduğu için bu kademe demokrasi eğitiminde önemli bir yer tutmaktadır. Psikologlar ahlakî gelişmeyi 16 yaşına kadar tamamlanan bir süreç olarak görürler. Daha sonraki dönemlerde birey artık başkalarının empoze ettiği kalıplara hiç düşünmeden uymak yerine kendi kendine ahlaki hükümler vermeye, bilinçli davranmaya başlar (Güngör, 2000: 68).

Demokrasi eğitimi konusunda ilköğretim düzeyinde Türkiye’de yapılan çalışmalar oldukça sınırlıdır. Özellikle “Demokrasi Eğitimi Ve Okul Meclisleri” adlı proje ile bu alana ilgi artmış fakat çalışmalar genelde bu projenin sonuçlarının değerlendirilmesi ile sınırlı kalmıştır (Emir ve Kaya, 2004; Metin 2006; Kıncal ve Uygun, 2006; Biçer, 2007; Doğan, 2008; Ceylan, 2009; Özdemir, 2009, Sayın, 2010). Bunlar dışında kalanlar ise genelde demokrasi ve insan hakları ders programının, dersin ve ders kitaplarının değerlendirilmesine yöneliktir (Otluca, 1996; Türker, 1999; Kepenekçi, 1999; Akbaşı, 2000; Aras, 2000; Büyükdemir; 2001; Seven, 2001). IEA’nın (International Association For The Evaluation Of Educational Achievement) araçları kullanılarak, öğrencilerin demokrasi algularını tespit etmeye yönelik az sayıda çalışmaya rastlanmıştır (Kaldırım, 2003; Doğanay, 2008; Karatekin ve dig, 2010). Bunların dışında doğrudan ilköğretim

öğrencilerinin demokrasi algılarına yönelik, yurt genelinde yapılmış çalışmaların sayısı oldukça sınırlıdır. Oysaki demokrasinin tam olarak anlaşılması için ilk olarak demokratik bir ülkenin ne olduğunun tam olarak anlaşılması gerekir. Bunun içinde farklı yaş gruplarında, demokrasinin farklı boyutları ile araştırılması gerekmektedir.

Böyle bir eksiklikten yola çıkarak, bu çalışmada Türkiye’de öğrenim gören ilköğretim öğrencilerinin demokratik ülke algıları ve demokrasi ile bir ülkenin hangi özelliklerini bağdaştırdıkları tespit edilmeye çalışılmıştır.

Yöntem

Araştırmada nitel araştırma desenlerinden biri olan olgubilim (fenomenoloji) deseni kullanılmıştır. Bize tümüyle yabancı olmayan aynı zamanda da tam anlamını kavrayamadığımız olguları amaçlayan çalışmalar için olgubilim (fenomenoloji) uygun bir araştırma zemini oluşturur (Yıldırım ve Şimşek, 2006: 72). Süreçte demokratik ülke algısı bir olgu olarak düşünülmüş ve öğrencilerin öğrenilen bu olguyu algılama durumları saptanmaya çalışılmıştır.

Evren ve Örneklem

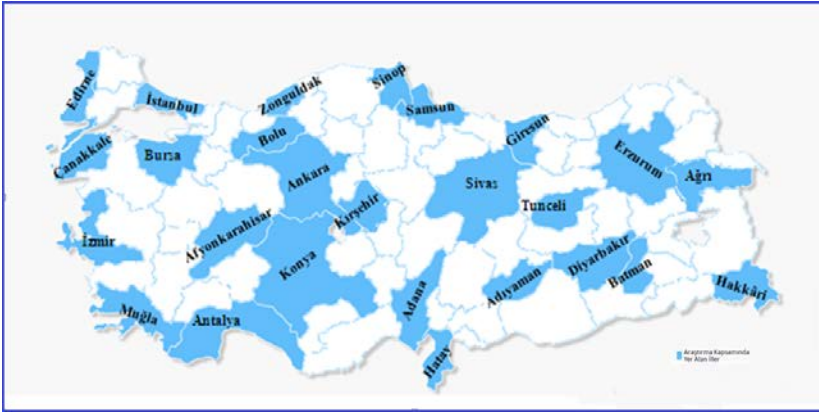
Bu araştırmanın evrenini 2010–2011 eğitim öğretim yılında Türkiye’de öğrenim gören 6., 7. ve 8. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı, Strateji Geliştirme Başkanlığının yayınlamış olduğu “2010-2011 Milli Eğitim İstatistikleri”ne göre Türkiye’de 6., 7. ve 8. sınıflarda toplam 4.400.101 öğrenci öğrenim görmektedir (MEB, 2011).

Çalışma örneklemini, Türkiye genelinden seçkisiz örnekleme yöntemlerinden tabakalı örnekleme yolu kullanılarak seçilen ilköğretim 6., 7. ve 8. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Tabakalı örnekleme, sınırları belirlenmiş bir evrende alt tabakalar veya alt birim gruplarının var olduğu durumlarda kullanılır. Burada önemli olan, evren içindeki alt tabakaların varlığından yola çıkarak evren üzerinde çalışmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2006: 105). Tabakaların belirlenmesinde, TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu) verilerinden elde edilen istatistiki bölge birimleri sınıflaması, (1., 2., 3. düzey) ile MEB Strateji Geliştirme Başkanlığı 2010-2011 Milli Eğitim istatistikleri temel alınmıştır.

Buna göre, öncelikli olarak, bölgelere göre örneklem belirleme çalışması yapılmış ve NUTS 2 (Nomenclature of Territorial Units for Statistics) düzeyi örneklem için uygun görülmüştür. NUTS 2, Avrupa Birliği tarafından kabul edilen istatistikî bölge birimlerine verilen genel bir ad olarak bilinmektedir. Bu düzenlemeye göre örneklem belirleme sürecinde ilk olarak 26 bölge alınmış ve bu bölgelerden birer tane olmak üzere rastgele 26 il tespit edilmiştir. (Adana, Adıyaman, Afyonkarahisar, Ağrı, Ankara, Antalya, Batman, Bolu, Bursa, Çanakkale, Diyarbakır, Edirne, Erzurum, Giresun, Hakkâri, Hatay, İstanbul, İzmir, Kırşehir, Konya, Muğla, Samsun, Sinop, Sivas, Tunceli, Zonguldak).

Harita 1. Araştırma Kapsamında Bulunan İller

Harita 1’de yer alan illerin belirlenmesinden sonra Milli Eğitim Bakanlığının resmi internet sitesi üzerinden (www.meb.gov.tr) bu illerin şehir merkezi ve köylerinde yer alan tüm ilköğretim okullarının isimleri tek tek çıkarılarak bir tablo oluşturulmuştur. Bu tablodan, her ilden olmak üzere, şehir merkezinden bir okul ve herhangi köyünden bir okul olmak üzere her ilden toplamda iki okul seçilmiştir. Örneğin Adıyaman merkezden Fatih ilköğretim Okulu; Gerger Köyü’nden ise Dallarca İlköğretim Okulu seçilmiştir. Nihai olarak, bu seçilen okullardaki, 6., 7. ve 8. sınıfların herhangi bir şubesindeki öğrencilerin örneklem içerisine dâhil edilmiş, Türkiye geneli toplamda ise 1667 öğrenciye ulaşılmıştır.

Veri Toplama Aracı

İlköğretim öğrencilerinin demokratik ülke algılarını ve bu algılarının gerekçelerini belirlemek için öğrencilere “Size göre dünyadaki en demokratik ülke hangisidir? Gerekçelerini ifade ederek açıklayınız.” şeklinde bir adet açık uçlu sorulmuştur. Bu soru ile öğrencilerin, demokrasi ile ülkelerin hangi özelliklerini bağdaştırdıklarını tespit etmek amaçlanmıştır. Açık uçlu soru formu hazırlandıktan sonra Ahi Evran Üniversitesi’nden iki uzman görüşü alınmış, soru ifadesi bu uzman görüşleri doğrultusunda düzeltilmiştir. Daha sonra Kırşehir ilinde bulunan ve 6., 7. ve 8. sınıflarda okuyan 267’si kız, 209’u erkek toplam 476 kişilik örneklem gurubuna uygulanmıştır. Pilot uygulama sonrası öğrenciler tarafından sorunun anlaşıldığı görülmüş ve asıl uygulamaya geçilmiştir.

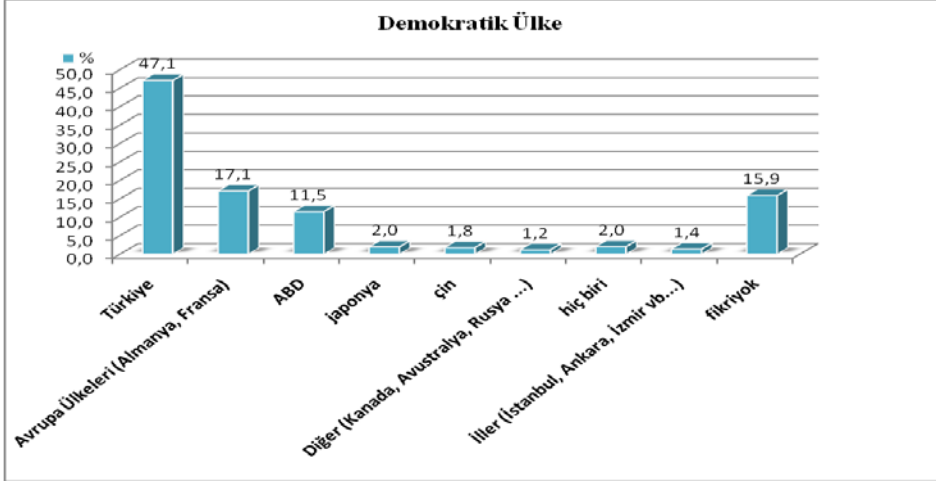
Verilerin Analizi

Araştırmada veri analizi sürecinde betimleyici analiz yapılmıştır. Bu kapsamda öğrencilerin el yazısı ile yazdıkları metinler doküman incelemesine dayalı olarak analiz edilmiştir. Bu süreçte öğrencilerin verdikleri yanıtlar ilk olarak Microsoft Office/Excel programı kullanılarak bilgisayar ortamına aktarılmıştır. İlk olarak öğrencilerin ifade ettikleri ülke isimleri daha sonra ise bu ülkelerin karşısına öğrencilerin ifade ettiği gerekçeler yazılmıştır. Öğrencilerin ifade ettikleri ülkelerin frekansları çıkarılırken Avrupa Ülkeleri (Almanya, Fransa, İngiltere vb.) bir başlık altında, bir veya iki defa tekrar edilen ülkeler “diğer ülkeler” başlığı altında toplanmıştır. İkinci aşamada ise öğrencilerin ifade ettikleri gerekçeler analiz edilmiş bunların frekansı çıkarılmıştır. Bu frekanslar ile ilgili metin içerisinde doğrudan aktarmalara yer verilmiştir. Bu aktarmalarda öğrencilerin ismi kullanılmamış, öğrenim gördüğü il, sınıf düzeyi ve cinsiyeti kodlanarak verilmiştir. Örneğin “Ank/7/K” kodlaması Ankara’dan 7. sınıf kız öğrenciyi temsil etmektedir.

BULGULAR

Grafik 1. Öğrencilerin Demokratik ülke algıları

Öğrenciler önemli bir bölümü (% 47.1) “Size göre dünyadaki en demokratik ülke hangisidir?” sorusuna “Türkiye” cevabını vermişlerdir. Öğrencilerin, Türkiye’den sonra en çok ifade ettikleri demokratik ülkeler Avrupa ülkeleridir. Avrupa ülkeleri içinde ise en fazla Almanya, İngiltere, İsviçre, İsveç, Norveç ve Fransa gibi ülkeler ifade edilmiştir. Öğrencilerin %11,5’i dünyadaki en demokratik ülke olarak Amerika Birleşik Devletlerini görmekte-dirler. Öğrencilerin küçük bir bölümü ise Japonya, Çin, Avustralya, Kanada gibi ülkeleri, dünyanın en demokratik ülkesi olarak ifade etmişlerdir. Bunların dışında Libya, Arabistan, İran, Arjantin gibi ülkeleri de ifade edenler olmuştur. Öğrencilerin % 2’si hiçbiri, % 15,9’luk bir bölümü ise fikrim yok ifadesini kullanmışlardır. Bu ülkelerin dışında öğrencilerin bir kısmı İzmir, Mersin, Konya, Ankara İstanbul gibi şehirleri dünyanın en demokratik ülkesi olarak ifade etmişlerdir.

Tablo 1. “Türkiye Demokratiktir” Yanıtını Veren Öğrencilerin Gerekçelerinin Frekans Dağılımı

TÜRKİYE			
Neden	f	Neden	f
<i>Seçim var / Seçme seçilme hakkı var</i>	207	<i>Kültürümüz var.</i>	3
<i>Herkes eşit / Kadın erkek eşitliği var</i>	141	<i>Çocuklara ait bir bayramı var.</i>	3
<i>Özgür bir ülke / özgürlük-hak var</i>	102	<i>Meclis var.</i>	3
<i>Başka ülkeler hakkında bilgim yok.</i>	59	<i>Dış ülkelere yardım ediyor.</i>	2
<i>Benim ülkem /Bu ülkede yaşıyorum.</i>	44	<i>Demokrasiyle yönetiliyor.</i>	3
<i>Gelişmekte / Gelişmiş bir ülke</i>	44	<i>Başka ülkelere düşmanlığı yok.</i>	2
<i>Adaletli bir ülke / Adalet var</i>	37	<i>Demokrasiye saygı var</i>	2
<i>Kanun / Yasalar var</i>	34	<i>Barış var</i>	2
<i>Cumhuriyetle yönetiliyor</i>	27	<i>Mahkemeler var</i>	1
<i>İnsan hakları var</i>	23	<i>İsteyen herkes milletvekili olabiliyor.</i>	2
<i>Eğitim/sağlık hakkı var</i>	16	<i>Çok olay var</i>	1
<i>Atatürk sayesinde / Devrim yapmış</i>	15	<i>Yönetenlerin ayrıcalığı yok</i>	1
<i>Güzel bir ülke</i>	15	<i>Herkes okula gidebiliyor.</i>	1
<i>Huzur / Mutluluk-hoşgörü var</i>	15	<i>Din ve devlet işleri ayrı</i>	1
<i>Bağımsız bir ülke</i>	12	<i>Her gün demokrasi ile ilgili haber var</i>	1
<i>Yardımlaşma var</i>	12	<i>Kadın hakları var</i>	1
<i>Ayırım yapılmıyor</i>	10	<i>Kimsenin hakkı yenmiyor.</i>	1
<i>İnsanlar istediğini yapabiliyor</i>	8	<i>Fabrikalar var</i>	1
<i>Herkes yardım ediliyor</i>	7	<i>Savaş yok</i>	1
<i>Suçlar cezasız kalmıyor</i>	7	<i>Herkes kardeş</i>	1
<i>Sorunlar demokratik çözülüyor.</i>	6	<i>Çok ekonomik bir ülke</i>	1
<i>Halkın düşüncesine saygı var.</i>	8	<i>Örnek bir ülke</i>	1
<i>Demokrasiye önem veriliyor.</i>	5	<i>İnsanlara hizmet sunuluyor.</i>	1
<i>İdam yok</i>	5	<i>İşkence yok</i>	1
<i>Ben öyle düşünüyorum.</i>	5	<i>Başka ülkelerde isyan ve eylem var.</i>	1
<i>Bakanlar yarışıyor</i>	4	<i>Sömürgecilik yapmıyor</i>	1
<i>Çocuk hakları var</i>	4	<i>Laik bir ülke</i>	1
<i>Turizm gelişmiş</i>	4	<i>Sevgi saygı var</i>	1
<i>Çağdaş bir ülke</i>	7		

Türkiye’yi demokratik bir ülke olarak ifade eden öğrencilerin temel gerekçelerinin başında, Türkiye’de seçim olması / seçme seçilme hakkının olması ve herkesin eşit haklara sahip olması gelmektedir. Türkiye’yi tercih eden öğrencilerin bir kısmı Türkiye’nin özgür bir ülke olmasını, Türkiye’de özgürlüklerin olmasını, yasalar olmasını, adaletli bir ülke olmasını, insan haklarının olmasını gerekçe olarak belirtmişlerdir. Bazı öğrenciler ise kendi ülkesi olduğu için, bu ülkede

yaşadığı için, Türkiye gelişmiş bir ülke olduğu için en demokratik ülke olduğunu ifade etmiştir. Bazı öğrencilerin demokrasi ile ülkenin diğer özelliklerini karıştırdığı görülmektedir. Örneğin Türkiye'nin güzel bir ülke olmasını, Türkiye'de turizmin gelişmesini, fabrikaların olmasını gerekçe olarak göstermişlerdir.

Türkiye'yi demokratik ülke olarak ifade eden öğrencilerin gerekçelerine ilişkin örnekler;

Bana göre en demokraik ülke Türkiye'dir. Çünkü burada kadın erkek eşitliği var ve yöneticiler seçimle seçiliyor (Ağr/8/K).

Bence En demokratik ülke bizim ülkemizdir. Çünkü burada insan hakları, özgürlük var ve ben menmunum (Bat/8/K).

Bence Türkiye'dir. Kadınlara eşitlik sağlanıyor ve yıllardır demokratik bir ülkedir (Gir/8/K).

Bence Türkiye'dir. Başkanlar seçim ile yani halkın kararı ile seçiliyor ve herkesin düşüncesini özgürce ifade edebilme hakkı var (Ant/7/E).

Türkiye'dir.çünkü Türkiye'de insan haklarına önem veriliyor ve kadın erkek eşitliği var (Diy/8.K).

Türkiye'dir. Yardımsever bir ülke, başka ülkelerden gelen kişilere hoşgörülü davranıyor (Hat/7/K).

Bence en demokratik ülke bizim ülkemizdir. Çünkü ben burada yaşıyorum ve benim ülkem (İst/6/E).

Diğer ülkeler hakkında pek bilgim yok bu yüzden Türkiye'nin demokratik bir ülke olduğunu düşünüyorum (Kon/8/E).

Tablo 2. “Avrupa Demokratik” Yanıtını Veren Öğrencilerin Gerekçelerinin Frekans Dağılımı

AVRUPA ÜLKELERİ			
Neden	f	Neden	f
Çok gelişmiş	29	Avrupa birliği var	3
Herkes özgür	26	Oturum alanlara ayırım yapılmıyor.	2
Herkes eşit	19	Eğlence hakkı var	2
İnsan hakları var	13	Türkiye'ye göre daha demokratik	2
Her şey kurallara uygun / düzenli	13	Hiçbir sorun yok	2
Ekonomileri güçlü	11	Halkına hak veriyor	2
İnsanlara fazla hak tanınıyor	9	İthalat ve ihracatta iyi	2
Zengin bir ülke	9	Fransız ihtilali orda başladı.	2
İş imkânları var	8	Maaş var	2
Ayırım yok	7	Seçme seçilme hakkı var	2
İnsanlar istediğini yapıyor	6	İnsanlar bilinçli	2

<i>Herkes birbirinin görüşüne saygılı</i>	6	<i>Güvenli</i>	2
<i>Gelir düzeyleri yüksek</i>	6	<i>Sanayi geliş</i>	2
<i>Çok güzel ve çok büyük</i>	5	<i>Eğitime önem veriyorlar</i>	3
<i>Savaş yok</i>	5	<i>Yoksullara yardım ediliyor.</i>	1
<i>Suçlulara iyi ceza veriliyor</i>	5	<i>İnsanları anlayış-hoşgörülü</i>	1
<i>Halkı bilgili</i>	5	<i>Sınıflar kalabalık değil</i>	1
<i>Sık sık referandum yapıyor</i>	5	<i>Düzenlemeler halka var</i>	1
<i>Kurallara önem veriliyor</i>	4	<i>Herkes düşüncesini söyleyebiliyor</i>	1
<i>Her yer temiz</i>	5	<i>Büyük toplantılar orda yapıyor</i>	1
<i>Disiplin ülkeler</i>	3	<i>Eskiden beri demokrasi var</i>	1
<i>Kitabımızda öyle yazıyor</i>	3	<i>Ülkece karar veriyorlar</i>	1
<i>Özgürlükler ülkesi</i>	3	<i>Tartışma çıkmıyor</i>	1
<i>Çocuk hakları var</i>	3	<i>Yatırım fazla</i>	1
<i>Hayat koşulları rahat</i>	3	<i>Güzel dilleri var (İngilizce)</i>	1
<i>Teknoloji gelişmiş</i>	3	<i>Okur-yazar oranı çok yüksek</i>	1
<i>Yaşam seviyesi yüksek</i>	3	<i>Kavgalolay yok</i>	1
<i>Demokrasiyi biliyorlar</i>	3	<i>Türkler orada vatandaş olabiliyor</i>	1
<i>Adalet var</i>	3	<i>Kadına şiddet az</i>	1

Tablo 2 incelendiğinde, Avrupa'daki ülkeleri demokratik ülke olarak gösteren öğrencilerin temel gerekçelerinin başında bu ülkelerin gelişmiş ülke olması gelmektedir. Daha sonra herkesin özgür ve eşit olduğunu, insan haklarının olduğunu, insanlara fazla hak tanındığını temel neden olarak göstermişlerdir. Yine bazı öğrenciler, bu ülkelerde ayırım olmamasını, herkesin birbirinin görüşüne saygılı olduğunu, sık sık referandum yapılmasını gerekçe olarak ifade etmişlerdir. Öğrencilerin demokratik özellikler ile ülkenin diğer özelliklerini karıştırdığı görülmektedir. Örneğin Avrupa ülkelerinin çok gelişmiş olmasını, ekonomilerinin güçlü olmasını, iş imkânlarının olmasını, her yerin temiz olmasını, teknolojilerinin gelişmesini demokrasi ile doğrudan ilişkilendirmişlerdir.

Avrupa Ülkelerini demokratik ülke olarak ifade eden öğrencilerin gerekçelerine ilişkin örnekler;

Almanya olduğunu düşünüyorum. Çünkü hem çok gelişmiş hem de herkesin kendine ait bir işi var (Ant//E).

Bana göre en demokratik ülke Almanya. Almanya bizden çok daha fazla gelişmiş olduğu için (Ant/6/K).

İsviçre'dir. Çünkü orada herkes eşit. Kimse kimseden üstün görülmediği bir ülke (Ank/8/E).

Bence İngiltere'dir. Çünkü halkı eşit haklara sahip (Zon./7/E).

Almanya'dır. Çünkü çok güzel kuralları var. Sigara çöpleri yere atılmıyor, hiçbir yerde çöp yok (Zon.17/K).

Bence İngiltere'dir. Çünkü sonradan oturum alan insanlar İngilizlerden farklı tutulmuyor ve bence bu çok önemlidir (Hat/6/E).

Tablo 3. “Amerika Birleşik Devletleri Demokratiktir” Yanıtını Veren Öğrencilerin Gerekçelerinin Frekans Dağılımı

AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ			
Neden	f	Neden	f
Gelişmiş bir ülke	51	İnsanlar haklarını savunuyor	3
Çok zengin / Güçlü	31	Savaş yok	2
Herkes eşit	22	Halklar daha çok temsil ediliyor.	2
Özgür	19	Bilinçli bir toplum	2
Cezaları büyük	15	Güçlü silahları var	2
Seçme seçilme hakkı var	13	Bağımsız	1
Hak var/haklara önem veriliyor	12	Kavga yok	3
Ayrım yok	7	Hayat orda çok güzel	1
İnsana değer veriliyor	6	Dünyaya hâkim	1
Sanayi ve teknoloji gelişmiş	4	Kimsenin hakkı yenmiyor	1
Parlamento var	4	Kadın hakları var	1
Kanunları var	3	İnsanlar protesto yapabiliyor	1
Çocuk hakları var	3	Halkın istediği oluyor	1
Orada okul kıyafetleri serbest	3	Modern bir ülke	1
Başkanlık sistemi var	3	Wilson ilkelerinden dolayı	1

Amerika Birleşik Devletleri'ni demokratik bir ülke olarak ifade eden öğrencilerinin temel gerekçelerinin başında bu ülkenin gelişmiş bir ülke olması ve çok zengin, güçlü bir ülke olması gelmektedir. Bir kısmı, herkesin eşit haklara sahip olmasını, özgürlüğün olmasını, cezaların büyük olmasını, seçme seçilme hakkının olmasını, insana değer verilmesini ve ayrım olmamasını ifade etmişlerdir. Bazı öğrencileri ise okulda serbest kıyafetler giyilmesinden, güçlü silahları olmasından, Wilson İlkeleri'nden dolayı Amerika Birleşik Devletlerini dünyanın en demokratik ülkesi olarak belirtmişlerdir.

Amerika Birleşik devletlerini demokratik ülke olarak ifade eden öğrencilerin gerekçelerine ilişkin örnekler;

Amerika Birleşik Devletleri en demokratik ülkedir. Çünkü bir defa gelişmiş bir ülkedir, kadınlara verilen haklar fazladır ve güçlü silahları vardır (Gir/8/K).

Amerika olduğunu düşünüyorum. Ekonomileri güçlü ve insanlar rahat yaşıyor (Ank/6/E).

Amerika'dır. Çünkü onlar her zaman istediklerini yapıyorlar ve çok serbestler (Diy/7/K).

Demokrasi Özgürlük demektir. Amerika'da özgürlük olduğu için Amerikadır (Erz/6/E).

Çok gelişmiş bir ülke olduğu için Amerika'dır (Erz/6/E).

Dünyaya hakim olduğu için Amerika Birleşik Devletleri'dir (Kır/6/K).

Tablo 4. “Japonya Demokratiktir” Yanıtını Veren Öğrencilerin Gerekçelerinin Frekans Dağılımı

JAPONYA			
Neden	f	Neden	f
Teknoloji var / gelişmiş	16	Vatanına, milletine önem veriyor.	1
Halkına değer veriyor	4	Paylaşma var	1
Yardımlaşma var	3	Hoşgörü var	1
İcat yapıyor	2	Herkes çalıştığı kadar alıyor.	1
Evleri depreme dayanıklı	1	Hak yemezler	1
Araba yapıyorlar	1	Bir işi sırayla yaparlar	1
Çok zengin bir ülke	1	Sorunlar insanlarla çözümlüyor.	1
Çalışkan bir ülke	1	Adetleri var	1
İnsanı seviyorlar	1	Araştırma yapıyorlar	1

Tablo 4’de görüldüğü üzere Japonya’yı demokratik bir ülke olarak belirten öğrencilerin temel gerekçelerinin başında, bu ülkenin teknoloji bakımından gelişmiş olduğu, halkına değer veriyor olması, yardımlaşmanın olması, icat yapıyor olmaları gelmektedir. Yine öğrencilerden bazıları, Japonların evlerini depreme dayanıklı yaptığını, arabalar yaptığını, zengin olduklarını, çalışkan olduklarını, insanı sevdiklerini ifade etmişlerdir.

Japonya’yı demokratik ülke olarak ifade eden öğrencilerin gerekçelerine ilişkin örnekler;

Japonyadır. Çünkü teknolojisi gelişmiş bir ülke ve herşeyi onlar geliştiriyor (Ağr/7/E).

Japonya'dır. Çünkü herkes özgürce hareket ediyor ve araştırma yapıyor (Erz/8/K).

Bana göre Japonya en demokratik ülke. Çünkü orda halkın verdiği kararlara saygı duyuluyor, demokrasi de budur zaten (Kır/8/K).

Japonya'dır. Çünkü japonlar bir tek kendilerini değil herkesi ve en önemlisi insanı seviyorlar (Kır/6/K).

Japonya dünyanın en demokratik ülkesidir. Çünkü evler depreme dayanıklı ve araba geliştiriyorlar (Hat/6/K).

Tablo 5. “ Çin Demokratiktir” Yanıtını Veren Öğrencilerin Gerekçelerinin Frekans Dağılımı

ÇİN			
Neden	f	Neden	f
Nüfusu çok fazla	6	Barış ve demokrasi var	1
Üretici olduğu için	3	Her şey orada üretiliyor	1
Herkes iş sahibi	2	Herkes korunuyor	1
Zengin bir ülke	2	Daha çok toprakları var	1
Birbirlerinin haklarına duyarlı	1	Sorunlar insanlarla çözülüyor.	1
İnsanlar kurallara uyuyor.	1	Saygı var	1
Herkes istediğini yapıyor.	1	Okullarda kıyafet serbest	1
En ilerlemiş ülke	1	Adalet ve eşitlik var	1
Çok şey yapıyorlar	1	Teknolojileri geliştiriyor	1

Tablo 5'de görüldüğü üzere Çin'i demokratik bir ülke olarak niteleyen öğrencilerin temel gerekçelerinin başında nüfusunun çok fazla olması, üretici olmaları, herkesin iş sahibi olması, zengin bir ülke olması gelmektedir. Yine öğrencilerinden bazıları en ilerlemiş ülke olmasını, çok şey yapmalarını, daha çok topraklarının olmasını, teknolojilerinin gelişiyor olmalarını gerekçe olarak göstermişlerdir.

Çin'i demokratik ülke olarak ifade eden öğrencilerin gerekçelerine ilişkin örnekler;

Bana göre en demokratik ülke Çin'dir. Çünkü nüfusları çok fazla ve herşeyi onlar üretiyor (Diy/6/E).

Bence Dünyadaki en demokratik ülke Çin'dir. Dünyada elektronik teknolojisi bakımından en gelişmiş ülkedir (Ank/7/K).

En demokratik ülkenin Çin olduğunu düşünüyorum, nüfusları çok fazla olduğu için çok şey yapıyorlar (Afy/6/E)

Tablo 6. “Demokratik Ülke Hangisidir?” Sorusuna Şehir isimleri Belirten Öğrencilerin Gerekçelerinin Frekans Dağılımı

ŞEHİRLER			
Neden	f	Neden	f
İstanbul / Çok kalabalık	3	Adana / Burayı seviyorum.	1
Antalya / Oranın güzellikleri var.	2	İstanbul / Meşhur yerleri va.r	1
İstanbul / Çok seviyorum.	2	İstanbul / Boğazın güzelliği var.	1
İstanbul / gezip görülecek çok yer var.	2	İstanbul / Büyük şehirler daha demokratiktir.	1
İstanbul / Oranın iş şartları var.	2	İstanbul / Orada şiddet uygulanmıyor	1
Ankara başkent orada kuruldu.	2	İstanbul / Her türden insan var	1
Paris / Gezilecek çok yer var	2	İstanbul / Güzel bir yer	1
Paris / İnsan hakları var	1	Ankara / Meclis ve anıtkabir orda	1
Paris / Orda kimse tartışmıyor	1	Ankara / Demokrasi orda	1
Paris/ Eiffel kulesi orda	1	Ankara / İmkânları iyi	1
İzmir / Gelişmiş bir ülke	1	Ankara / Orası çok güzel ve düzenli	1
İzmir / Denizini ve havasını güzel	1	Konya / Çünkü orda kavga çıkmıyor.	1
İzmir / Burada yaşıyorum.	1	Muğla / Çok yeşil bir şehir	1
Mersin / Yolları asfaltlı ve lunapark var.	1		

Tablo 6’da incelendiğinde bazı öğrencilerin ülke ile şehir kavramlarını karıştırdığı görülmektedir. Bazı öğrenciler İstanbul’u demokratik ülke olarak ifade etmişlerdir. Gerekçe olarak, bu şehrin kalabalık olmasını, bu şehri sevmesini, bu şehrin güzel olmasını, iş imkânlarının olmasını göstermiştir. Öğrencilerin bir kısmı ise Paris’i demokratik bir ülke olarak belirtmişlerdir. Bunun nedeni olarak gezilecek yerler olmasını, insan haklarının olmasını, Eysel kulesinin olmasını ifade etmişlerdir. İzmir’i demokratik ülke olarak ifade eden öğrenciler ise buranın gelişmiş olmasını, İzmir’de denizin olmasını, burada yaşamasını gerekçe olarak göstermişlerdir. Öğrencilerin bir kısmı ise Adana, Ankara, Konya ve Muğla’yı demokratik olarak ifade etmişlerdir. Demokratik ülke olarak “İl” ifade eden öğrencilerin gerekçelerine ilişkin örnekler;

Ankara’dır. Çünkü Türkiye’nin başkenti, meclis orada (Erz./6/K).

Bence İstanbul. Çünkü burada her türden insan var ve ayırım yapılmıyor (İst/8/K).

İstanbul'dur. Çünkü büyük bir şehir, insanları ve eğitim olanakları çok fazla (Zon/8/E).

Bana göre en demokratik ülke İzmir, Çünkü çok gelişmiş bir ülke (Siv/6/K)
En gelişmiş ülke İzmir, çünkü buranın havası ve denizi çok güzel (İzm/7/E)

Tablo 7. “Demokratik Ülke Hangisidir?” Sorusuna Diğer Ülkeleri Belirten Veya “Hiçbiri” Yanıtını Veren Öğrencilerin Gerekçelerinin Frekans Dağılımı

DİĞER ÜLKELER		HİÇBİRİ	
Neden	f	Neden	f
Arabistan / Arapları seviyorum.	2	Heryerde demokrasi sorunu olduğu için.	4
Avustralya / Seçim var.	2	Herkesin sorunu var	3
Somali / Herkes açlıktan ölüyor.	2	Hepsi kendi çıkarına çalışıyor	2
Azerbaycan / Herkes eşit hakka sahip	1	Her ülkenin sömürdüğü bir yer var.	1
Afrika / Çok demokratik ülke	1	İnsanlara özgürlük tanınmıyor.	1
Somali / Herkes tutumlu-demokratik düşünüyorlar.	1	Demokrasi yalan	1
Somali / Yemekleri olmadığı için üzüliyorum.	1	Çoğu ülke aynı	1
Kanada / Her milletten insan var	1	Kanun önünde eşitlik yok.	1
Irak / İdam var	1	Demokrasiyi yaşayan ülke yok.	1
İran / Suçlular ne yaparsa aynı ceza ona da veriliyor.	1	Her yerde ayırım var	1
Rusya / Orayı seviyorum.	1	Davulun sesi uzaktan hoş geliyor ama öyle değil.	1
Filistin / Kimseye zararı yok	1	Her yerde işler para ile yürüyor	1
Kanada / Dayanışma var	1	İnsanlar düşüncelerini söyleyemiyor	1
Venezüella / Orda herkes eşit	1	Her yerde adaletsizlik var	1
Çek cumhuriyeti / İnsan haklarına önem veriliyor.	1	Bazı ülkeler çok zengin bazıları açlıktan ölüyor	1
Çek cumhuriyet / Herkes özgür	1	Hepsi adaletsiz davranıyor	1
İsviçre / Anlaşmalar orda imzalanıyor	1	Demokratik gibi görünse de aslında hiç biri değil	1
Çek cumhuriyet / Hiçbir ülkenin tehdidi altında değil.	1		
İsrail / Arkasında koruyan ülke var	1		
Arjantin / Tarihi bakımından önemli bir yer.	1		
Libya / Petrol bakımından zengin	1		
Mısır / İnsanlar orada rahat	1		

Tablo 7’de görüldüğü üzere farklı ülkeleri demokratik ülke olarak ifade ederken bazıları ise; dünyada hiçbir ülkenin demokratik olmadığını ifade etmişlerdir. Bazı öğrenciler Arabistan’ı demokratik ülke olarak nitelerken gerekçe olarak Arap halkını sevdiğini ifade etmiş, bazı öğrenciler Avustralya’yı demokratik ülke olarak ifade etmiş, gerekçe olarak ise seçim olmasını belirtmiştir. Bazı öğrenciler ise Azerbaycan, Afrika, Somali, Irak, İran, Filistin, Venezuela gibi ülkeleri demokratik ülke olarak belirtmişlerdir.

Demokratik ülke olarak diğer ülkeleri ifade eden öğrencilerin ifade ettikleri ülkelere ve gerekçelerine ilişkin örnekler;

Libya’dır. Çünkü bu ülke petrol bakımından çok zengin (Ank./7/E).

Bence Kanada. Çünkü orada her milletten insanlar var. Bence bu çok güzel (Kon/8/E).

Bence İsrail demokratik çünkü onu koruyan arkasında güçlü ülkeler var (Edr/8/E)

Bana göre İran’dır. İran her suçlunun cezasını adilce veriyor (Erz./7/E).

Dünyada hiçbir ülkenin demokratik olmadığını ifade eden öğrenciler ise her yerde demokrasi sorununun olmasını, her ülkenin aynı olmasını, her ülkenin sömürdüğü bir yer olduğunu, insanlara özgürlük tanınmadığını, demokrasinin yalan olduğunu ifade etmişlerdir. Bazı öğrenciler ise her yerde ayırım olduğunu, insanların düşüncelerini söyleyemediğini, ülkeler arasında gelirin adaletsiz olduğunu ifade etmişlerdir. Bu bulgular bazı öğrencilerin çok farklı ülkeleri farklı nedenlerle demokratik olarak gördüğü ve yine bazı öğrencilerin dünyada demokratik ülke olmadığına inandığı şeklinde yorumlanabilir. Ancak bazı öğrencilerin, demokratik ülke gerekçelerini açıklarken ülkelerin farklı özellikleri ile demokrasinin niteliklerini karıştırdığı görülmektedir.

Hiçbir ülke demokratik değil diyen öğrencilerin gerekçelerine ilişkin örnekler;

Bence Hiçbir ülke demokratik değildir. Çünkü bütün ülkeler kendi çıkarı için çaba göstermektedir (Erz/7/K).

Hiçbir ülke demokratik değil bence. Çünkü ülke demek insan demektir, insan demek özgürlük demektir. Bu koşullarla, bu yasalarla demokratik olunmaz! Eğer demokrasi bizimse yalan olmamalıdır (Kır/8/K).

Hepsi aynı. Demokratik bir ülke olduğunu düşünmüyorum. Çünkü her ülkenin kayırdığı insan ve ülkeler, sömürdüğü insan ve ülkeler var (Kır/7/K).

Bence hiçbir ülke demokratik değil. Çünkü bütün ülkeler kendi çıkarı için çalışıyor (İst/7/K).

Tablo 8. Demokratik Ülke Algısında En Sık Tekrarlanan Kavramlar

Kavram	f	Kavram	f
Eşitlik	202	Meclis	21
Gelişmiş	143	İstediğini yapma	17
Seçim	140	Eğitim	19
Özgür	125	Bağımsızlık	17
Seçme-seçilme	107	Ekonomi	13
Oy	78	İş imkânları	13
Demokratik	69	Düzen	13
Halk	97	Çocuk hakları	11
Adalet	61	Bilinç	10
Güçlü	60	Temiz	10
Hak	62	Savaş yok	9
Değer	43	Çağdaş	9
İnsan hakları	56	Referandum	7
Suçlulara ceza	32	Gelir düzeyi	7
Özgürlük	57	Huzur	5
Kanun/yasa	55	Mutluluk	5
Güzel	35	Bilgili	5
Yardımlaşma/yardım	31	Turizm	4
Ayırım yok	29	Güven	4
Hoşgörü	26	Barış	4
Saygı	26	İcat	4
Zengin	25	Sanayi	4
Önem	25	Sağlık	4
Cumhuriyet	26	Kadın hakları	3
Teknoloji	26	Disiplin	3
Kural	24	Rahat	3
Sevgi	22		

Tablo 8’de görüldüğü üzere öğrencilerin demokratik ülkeyi açıklarken en sık kullandıkları kavramların başında eşitlik, gelişmiş, seçim, özgür, seçme-seçilme ve halk kavramı gelmektedir. Yine halk, demokratik, oy, hak, insan hakları, adalet, güçlü ve özgürlük kavramları öğrenciler tarafından sık kullanılan kelimeler arasında yer almaktadır. Öğrenciler demokratik ülke algısını açıklarken en az kullandığı kavramlar ise sağlık, kadın hakları, disiplin ve rahat kavramları gelmektedir. Tablo 8 incelendiğinde öğrencilerin demokrasi algısında gelişmiş, güçlü, güzel, zengin, ekonomi kavramlarının önemli yer tuttuğu ve bu kavramlar ile demokrasiyi bağdaştırdıkları görülmektedir.

Sonuçlar

Öğrencilerin yarıya yakını dünyada en demokratik ülke olarak Türkiye’yi algılamaktadırlar. Bunun nedeni olarak ise öğrenciler, Türkiye’de seçim olmasını, seçme seçilme hakkının olmasını ve herkesin eşit haklara sahip olmasını göstermişlerdir. Türkiye’yi tercih eden öğrencilerin bir kısmı Türkiye’nin özgür bir ülke olmasını, Türkiye’de özgürlüklerin olmasını, kanunların olmasını, adaletli bir ülke olmasını, insan haklarının olmasını gerekçe olarak belirtmiştir. Öğrenciler Türkiye’yi demokratik bir ülke olarak açıklarken doğru bir şekilde demokrasinin temel ilkeleri olan milli egemenlikten, hürriyet ve eşitlikten bahsetmişlerdir.

Öğrenciler yaş düzeylerine uygun olarak seçme seçilme hakkı, eşit haklara sahip olma, özgür olma, kanunların olması gibi demokrasinin gereği olan kavramlarla demokrasiyi bağdaştırmışlardır. Bu öğrencilerin Türkiye’yi demokratik olarak gören öğrencilerin bir kısmı ise “benim ülkem / bu ülkede yaşıyorum” ifadesini kullanmış bazıları ise başka ülkeler hakkında bilgim yok demiştir. Yine bazı öğrencilerin, demokrasi ile ülkenin diğer özelliklerini karıştırdığı görülmektedir. Bir ülkenin doğal güzelliğini, turizmini, fabrikaları demokrasinin gelişmesi ile ilişkilendirmektedir. Bu sonuç öğrencilerin demokrasiyi ve demokrasinin içeriğini tam olarak bilmediklerini göstermektedir. Bu durumun temel nedeni etkili bir demokrasi eğitimi verilememesinden kaynaklı olabilir. İpek (2011) Sosyal Bilgiler ders kitapları ile ilgili yapmış olduğu çalışmada, demokrasi kavramı ve eğitiminin ders kitaplarında ağırlıklı olarak kronolojik bilgi düzeyinde verildiğini ve demokrasi konusunun daha çok teorik düzeyde kalmasına neden olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ancak sadece

ülkemizde değil, yurt dışında da demokrasi eğitiminin teorik düzeyde kaldığı ve öğrencilerin demokratik değerleri tam olarak davranışa dönüştüremedikleri ifade edilmektedir. Örneğin, IEA 1999 yılında 28 ülkede tamamladığı çalışmada, öğrencilerin demokrasinin temel prensiplerinin birçoğunu bütünü ile kavrayamadıklarını tespit etmiştir. Sigel ve Hoskin (1981), Amerika’da 12. sınıf öğrencileri ile yaptıkları çalışmada öğrencilerin, seçimler, partilere eşit şans verilmesi gibi genel kabul gören biçimsel demokratik ölçütlerin bilindiği ancak ayrımcılık, hak ve özgürlük sınırlamaları gibi daha çok öze ilişkin konularda yetersiz bilgilenmenin olduğunu tespit etmişlerdir (Akt: Tourney-Purta, Lehmann, Oswald, Schulz, 2001). Sinatra, Beck, and McKeown (1992) öğrencilerin demokrasi algılarının açıkça biçimlendiremediklerini bulmuşlardır. Öğrenciler ülkelerinin seçim sistemini veya yaşamayı bildiklerini ancak demokrasinin fonksiyonları daha az kavradıklarını ifade etmişlerdir.

Öğrencilerin önemli bir bölümü Avrupa ülkelerini, Amerika Birleşik Devletlerini, Japonya’yı ve Çin’i demokratik ülke olarak algılamaktadırlar. Bu ülkeleri demokratik ülke olarak algılayan öğrencilerin temel gerekçelerinin başında bu ülkelerin gelişmiş olarak görmeleri gelmektedir. Öğrenciler gelişmişlik ile demokratik ülke olma arasında doğrudan bir ilişki kurmaktadır. Yine Avrupa ülkelerini demokratik olarak gören öğrenciler bunun gerekçesini, bu ülkelerde özgürlük ve eşitlik olduğunu, insan haklarına saygı olduğunu ve her şeyin kurallara uygun, düzenli olması ile açıklamışlardır. Ayrıca öğrencilerin, demokrasi ile ülkedeki bazı özellikleri birbirine karıştırdıkları görülmüştür. Örneğin öğrenciler, Avrupa’da ekonominin güçlü olması, zengin ülkeler olması, iş imkânlarının olması, gelir düzeylerinin yüksek olması, çok güzel ve çok büyük ülke olmaları ile demokratik ülke olmaları arasında bir ilişki kurmuşlardır. Karahan (2009) tarafından yapılan çalışmada, öğrencilerin demokrasi ve demokrasi kavramını konusunda eksik ve yanlış bilgilere sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Rose vd (1998) Bulgaristan, Çek Cumhuriyeti, Macaristan, Polonya, Romanya, Slovakya, Slovenya, Beyaz Rusya ve Ukrayna da bir çalışma yapmıştır. Gençlere askeriye’nin yönetime müdahale etmesi, parlamentonun sekteye uğraması gibi demokratik olmayan durumlar sorulmuştur. Gençlerin yaklaşık yarısı bunların demokratik olduğunu ifade etmiştir. Husfedt ve Nikolova’nın (2003) yapmış oldukları çalışmada gençler demokrasi tam anlamamaktadır. Kaya (2011) demokrasi kavramı ile ilgi yaptığı çalışmasında, öğrencilerin

demokrasi ile ilgili bazı kavram yanlışlarının olduğunu, öğrencilerin cumhuriyet, milli egemenlik sivil toplum örgütü, kamuoyu, laiklik gibi kavramları açıklayamadıklarını tespit etmiştir.

Öğrencilerin bir kısmı ise demokratik ülke sorusuna Türkiye’den ve dünyanın farklı ülkelerinden şehir ismi vererek yanıt vermişlerdir. Bu öğrenciler genel olarak İstanbul, Ankara, İzmir, Paris gibi şehirleri demokratik bir ülke olarak ifade etmişler ve bunun gerekçesini demokrasi ile ilgisi olmayan ifadeler ile açıklamışlardır. Bu öğrencilerin ülke ile şehir kavramlarını karıştırdıkları ve demokrasinin gerektirdiği şartları bilmedikleri tespit edilmiştir. Öğrencilerin bir kısmı ise Afrika, Somali, Irak, Filistin, Venezuela gibi ülkeleri demokratik ülke olarak görmektedir. Bazı öğrenciler ise dünyada hiçbir ülkenin demokratik olmadığını, her ülkede demokrasi sorunun olduğunu ifade etmişlerdir. Demokratik ülke açıklanırken en sık tekrarlanan kavramlar eşitlik, gelişmişlik, seçim, özgürlük ve seçme seçilme kavramlarıdır. En az tekrarlanan ise rahat, disiplin, kadın hakları kavramlarıdır.

Öneriler

Öğrenciler demokratik bir ülkenin fonksiyonlarını öğrenmelidir. Öğretmen verdiği ödevler ve yaptığı hazırlıklar ile öğrencilerde farkındalık oluşturmalıdır. Öğrenciler kendi ülkelerindeki kurumlar ve sivil toplum örgütleri ile farklı uluslarınkini karşılaştırabilmelidirler. Öğrenciler farklı ülkelerin kendi ülkelerinden daha fazla mı daha az mı özgür olduğunu sorgulayabilmelidir. Eğer ki biz öğrencilerden sorumlu, hak ve ödevlerini bilen birer birey olmalarını istiyorsak onlara bunları öğretmeliyiz. Öğrencilere farklı ülkeleri, farklı yönetim biçimlerini, farklı hakları her ülkenin kendine özgü tarihi ve o ülkeye ait özel konumu içinde öğrenme fırsatı verilmelidir.

Öğrenciler demokratik ülke açıklamalarında milli egemenlik, hürriyet ve eşitlikten bahsederden siyasi partilerden ve katılımdan bahsetmemişlerdir. Katılım, demokratik süreçte en önemli unsurlardan biridir. Eğitimciler bu durumun farkında olarak öğrencilere; dilekçe, imza kampanyası, yerel yönetime mektup yazma, okul yönetimi ile yüz yüze görüşme, fikir, itiraz, istek belirtme gibi katılım becerisini artırıcı etkinliklere yer vermelidir.

Kaynakça

Akbaşlı, S. (2000). İlköğretim II. Kademe vatandaşlık ve insan hakları eğitimi ders kitaplarının değerlendirilmesi Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.

Aras, H. (2000). Vatandaşlık ve insan hakları eğitimi dersinde öğrencilere insan hakları ile ilgili tutumların kazandırılması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi. Ankara.

Aron, R. (2011). *Demokrasi ve Totalitarizm* (çev. Vahdi Hatay). Kadim Yayınları, Ankara.

Barnes, S.H., & Kaase, M. (1979). *Political Action: Mass Participation in Five Western Democracies*. Beverly Hills, CA: Sage.

Biçer, B. (2007). Demokrasi eğitimi ve okul meclisleri projesi ile öğrencilerde demokrasi kültürü kazanımlarının ortaöğretim öğretmenlerince değerlendirilmesine yönelik bir analiz (Kütahya örneği). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi. Kütahya.

Büyükdemir, E. (2001). İlköğretim 7. sınıflarda okutulan vatandaşlık ve insan hakları dersinin etkililiğinin araştırılması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi. Malatya.

Ceylan, S. U. (2009). Ortaöğretim kurumlarında demokrasi eğitimi ve okul meclisleri uygulamalarına ilişkin öğrenci görüşleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale

Dalton, R.J. (1988). *Citizen Politics in Western Democracies*. Chatham, NJ: Chatham House.

Delli Carpini, M.X., & Keeter, S. (1996). *What Americans Know About Politics and Why It Matters*. New Haven: Yale University Press.

Doğan, F. (2008). *Ankara ili ilköğretim okulları yönetici ve öğretmenlerinin demokrasi eğitimi ve okul meclisleri projesine ilişkin görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.

Doğanay, A. (2008). What does democracy mean to 14-year-old Turkish children? A comparison with results of the 1999 IEA Civic Education Study. *Research Papers in Education*, 25: 1, 51 – 71.

Duman, T., Karakaya, N. ve Yavuz, N. (2011). İnsan Hakları ve Demokasi (Vatandaşlık bilgisi). 2. Baskı Ankara: DataYayıncılık.

Emir, S. ve Kaya, Z. (2004). Demokrasi eğitimi ve okul meclislerine yönelik öğretmen görüşleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. Sayı: 4 (8): 69–89.

Evans, G., and P. Rose. (2006). Support for democracy in Malawi: Does schooling matter? *World Development* 35: 904–919.

Harber, C., and J. Serf. (2006). Teacher education for a democratic society in England and South Africa. *Teaching and Teacher Education* 22:986–997.

Husfeldt, V., and R. Nikolova. (2003).. Students' concept of democracy. *European Educational Research Journal* 2, no. 3: 396–410.

İpek, İ. (2011). *İlköğretim 6. Ve 7. Sınıf sosyal bilgiler ders kitaplarındaki vatandaşlık eğitiminin sosyal bilgiler öğretim programındaki hedeflere uygunluğu yönünden değerlendirilmesi*. Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Balıkesir.

Güngör, E. (2000) *Ahlak Psikolojisi ve Sosyal Ahlak*. İstanbul: Ötüken Yayıncılık.

Kaldırım, E. (2003). İlköğretim 8.sınıf öğrencilerinin demokrasi algıları. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Kamens, D. H. (1988). Education and democracy: A comparative institutional analysis. *Sociology of Education*, 61, 114-127.

Karahan, M. (2009). Tarih derslerinde demokrasi ile ilgili kavramların anlaşılma düzeyi. Karadeniz Teknik Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.

Karatekin K. Z. Kuş, Ö. F. Sönmez; İlköğretim Öğrencilerinin Demokrasi Algıları, E-Journal Of New World Sciences Academy 2010, Volume: 5, Number: 4

Kaya, E. (2011). *İlköğretim 7.sınıf öğrencilerinin bazı demokrasi kavramları hakkındaki Görüşleri ve Yanılgıları* (Aksaray örneği). Niğde Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi. Aksaray.

Kepenekçi, Y. K. (1999). Türkiye’de genel ortaöğretim kurumlarında insan hakları eğitimi Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi. Ankara.

Kıncal, R. Y. ve Uygun, S. (2006). Demokrasi eğitimi ve okul meclisleri projesi uygulamalarının değerlendirilmesi. Milli Eğitim Dergisi. Sayı: 171 Yaz. 31–42

Kışlalı, A. T. (2003). *Siyasal sistemler-siyasal çatışma ve uzlaşma*. 6. Baskı, Ankara, İmge Kitabevi.

Rose, R., W. Mishler, and C. Haerpfer. 1998. *Democracy and its alternatives: Understanding post-communist society*. Baltimore: John Hopkins University Press.

Torney-Purta, J., Lehmann, R., Oswald, H., & Schulz, W. (2001). *Citizenship and education in twenty-eight countries*. Amsterdam: International Association for the Evaluation of Education Achievement. [Available: <http://www.wam.umd.edu/~iea>].

MEB. (2011). Milli Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim 2010-2011 (1-10-2010 tarihinde http://sgb.meb.gov.tr/istatistik/meb_istatistikleri_organ_egitim_2010_2011.pdf internet sitesinden alınmıştır.)

Metin, T. (2006). Demokrasi eğitimi ve okul meclisleri projesine öğretmen ve okul yöneticilerinin katılım düzeyleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.

McCowan, T. (2006). Educating citizens for participatory democracy: A case study of local government education policy in Pelotas, Brazil.

International Journal of Educational Development 26: 456– 470

Neuberger, B. 2007. Education for democracy in Israel: Structural impediments and basic dilemmas. *International Journal of Educational Development* 27: 292–305.

Otluca, M. (1996). Demokratik eğitim ilkelerinin 1968 ilkököl programına yansımaları. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi. Eskişehir.

Özdemir, H. (2009). İlköğretim 8. sınıf öğrencilerine demokrasi kültürü kazandırmada demokrasi eğitimi ve okul meclisleri projesinin katkısı (Kütahya ili örneği). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.

Parker, W. C. (1995). *Educating the democratic mind*. New York: SUNY

Sayın, P. (2010). Demokrasi eğitimi ve okul meclisleri projesi'nin bir ilköğretim okulunda demokratik siyasal kültür oluşturma bağlamında değerlendirilmesi: bir durum incelemesi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Adana.

Seven, S. (2001). İlköğretim sosyal bilgiler ders kitapları hakkında öğretmen ve öğrenci görüşleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Celal Bayar Üniversitesi. Manisa.

Sigel, R., and M. Hoskin. (1981). *The political involvement of adolescents*. New Brunswick, NJ: Rutgers University Press

Sinatra, G., I. Beck, and M. McKeown. (1992). A longitudinal characterization of young students' knowledge of their country's government. *American Educational Research Journal* 29: 633–61.

Türker, D. (1999). Vatandaşlık ve insan hakları eğitimi ders kitabının değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi. Ankara.

Torney-Purta, J., Lehmann, R., Oswald, H., & Schulz, W. (2001). *Citizenship and education in twenty-eight countries*. Amsterdam:

Touraine, A. (2004). *Demokrasi nedir?* (Çev. Olcay Kunal) 4. Baskı. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

International Association for the Evaluation of Education Achievement. [Available: <http://www.wam.umd.edu/~iea>].

Üste, R. B. (2007). İnsan hakları eğitimi ve ilköğretimdeki önemi. *Ege Akademik Bakış / Ege Academic Review* 7(1): 295–310

Verba, S., Nie, N., & Kim, J. (1978). *Participation and Political Equality: A Seven Nation Comparison*. New York: Cambridge University Press.

Yanıklar, Z. ve Elyıldırım, Ü. Y. (2004). Demokrasi Eğitimi ve demokrasi eğitiminde pratik uygulamalar. *Çoluk Çocuk Dergisi*, 44. Ankara: Kök Yayıncılık.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.

Westheimer, J., & Kahne, J. (2000). Education for action: Preparing youth for participatory democracy. *The School Field*, 11(1/2), 21–40

Wolfinger, R.E.; Rosenstone, S.J. (1980). *Who Votes? New Haven*: Yale University Press.

Primary School Students' Perceptions about Democratic Country

Summary

Purpose

To be able to understand the concept of democracy is need to be understood what democracy is at first. This study aimed to investigate middle school students' perceptions about democratic country and how they linked democracy to any properties of the country

Method

This study used phenomenological design. The research sample consisted of middle school students from 26 cities of Turkey. These cities were Adana, Adıyaman, Afyonkarahisar, Ağrı, Ankara, Antalya, Batman, Bolu, Bursa, Çanakkale, Diyarbakır, Edirne, Erzurum, Giresun, Hakkâri, Hatay, İstanbul, İzmir, Kırşehir, Konya, Muğla, Samsun, Sinop, Sivas, Tunceli, Zonguldak. A total of 1667 middle school students participated in the present study.

To explore middle school students' perceptions of democratic country and its reasons for these perceptions, the researchers asked some questions as follows: what would you say about the most democratic country in the world and what are your reasons for choosing this country? With these questions, it was evaluated the students' preferences of the most democratic country and which property of the country they relate to democracy.

In the research, descriptive analysis such as frequency analysis was used. Firstly, the students' responses were put into Microsoft Office/Excel programs. Then, their opinions about the most democratic country in the world and selection reasons of the country were analyzed according to how frequent they were stated by the students. Also, some quotations relevant to the students' responses were cited.

Results And Discussion

The results showed that half of the students believe that Turkey is the most democratic country in the world. The reasons for this finding are that the students stated that there is election in Turkey, anybody can be selected to represent people in parliament, and people living in Turkey have equal rights. The students are familiar with the main principles of democracy including national sovereignty, independence, and equality. They linked to right to stand for election, having equal rights, freedom, obeying rules for living to democracy.

Some of the students have misunderstandings of democracy and different properties of the countries they selected as the most democratic one such as natural beauty of country, tourism, and factories of country. This result showed that the students have a lack of awareness of what democracy is. The main reason is that this problem is resulted from ineffective democracy education given. Ipek (2011) found that it is not given more detailed information about

democracy in social studies text books. However, not only in Turkey but also other countries

Do not give more attention to democracy education and also their students do not have more familiarity with democracy. According to IEA's report (2009), a total of 28 countries' students comprehend the main principals of democracy as a whole.

Most of the students do not perceive European countries, U.S.A., Chinese, and Japanese as democratic country as Turkey. The main reason why they perceive these countries as democratic country is level of development of these countries. The students have some misconceptions about that. For instance, the students liked the having rich sources, bigger economy, having unemployment, bigger county, and level of income to being more democratic country. In the research of Karahan (2009), it was found that the students have misconceptions about democracy and concept of democracy. Rose et al (1998) asked some questions to adolescents about undemocratic circumstances such as military intervention to parliament. Half of the adolescents seemed that these actions were democratic.

Some of the students answered the questions about democratic county giving city name examples from Turkey and different countries. Overall, they stated İstanbul, Ankara, İzmir, Paris and so forth as democratic country and they explained their reasons with statement not related to democracy.